

ПРЕДГОВОР

Садржај и обим ове књиге, универзитетског уџбеника, од њеног првог издања (1970) мењали су се с променом односа у нас према социологији као наставном предмету, односно њеном месту у наставним плановима факултета (и вишим школама), али и потребама иновирања и актуелизације програмских садржаја. Књига је први пут објављена почетком 70-тих година, када је друштвено-економско, а посебно социолошко образовање на факултетима и вишим школама, пре свега на онима на којима основни предмет студија нису биле друштвене науке, било једва присутно.

У таквим условима, наставни програм социологије садржао је, углавном, законитости друштва, а тек у мањој мери, основне социолошке карактеристике југословенског друштва. Касније, настале су значајније промене и у односу друштва према друштвено-економском, па и социолошком образовању студената. То је утицало и на промену места и улоге социологије, као наставног предмета. Али, с променом односа према друштвено-економском и социолошком образовању студената, односно с увођењем више таквих предмета и уношењем већег броја часова у наставне планове и програме факултета и виших школа, наметнула је идеологизацију наставних садржаја ових предмета. То се, одразило, природно, како на програмске садржаје тих предмета, па и социологије, тако и на уџбенике.

Прво издање ове књиге, објављено 1970. године, припремљено је на основу наставног програма за предмет социологија на Економском факултету Универзитета у Нишу. Књига је била одобрена од Универзитета у Нишу, као универзитетски уџбеник. Али, она је била прихваћена и коришћена као уџбеник не само на Универзитету у Нишу, већ и на многим факултетима других универзитета и великом броју виших школа. Због наглашеног интересовања прво издање је брзо распродато, тако да је у наредних десет година (1973, 1974, 1976, 1979, 1992), објављено пет нових издања. У сваком новом издању настојали смо да што потпуније изложимо основне категорије опште социологије, користећи нова сазнања у науци и водећи рачуна о променама у наставним програмима. Као стални универзитетски уџбеник, књига је одобрена од Универзитета у Београду 1978. године, а њено седмо издање објављено је 1987. године. Осмо издање појављује се после непуних шест година.

У овом, осмом издању, задржана је, у основи, иста структура књиге. Наиме, књига има девет основних делова (глава); овом издању придодата је и десета глава. У њој су, истина тек у скици, изложени развој и задаци социологије у Југославији. Такође, садржај књиге значајно је промењен. До тих измена дошло је из два основна разлога. Прво, настојало се да се обраде поједине категорије у светлу нових сазнања социолошке науке. Друго, да се у научном постулирању појединих категорија избегну и превазиђу идеолошке конотације. Најзад, није се могла заобићи ни потреба за социолошким промишљањем најновијих промена у савременом друштву, посебно оних које су настале напуштањем социјалистичког пројекта друштвене организације и повратка друштву приватне својине, приватном предузетништву и политичком (страначком) плурализму.

Ове крупне промене, као што је познато, имају глобални карактер, па се ради о њиховом значајном утицају на све сфере друштвеног живота. Међутим, пошто такве промене још увек нису емпиријски истражене и теоријски промишљене са социолошког становишта, разматрања у овој књизи су, у ствари, више назнаке, него детаљно теоријско разматрање и оцена ових промена. Тај задатак ће, несумњиво, бити у средишту пажње и наших нових теоријских истраживања, а и предметом социолошке науке у друштву које, попут нашег, доживљава крупне и сложене промене.

10. април 1993.

Проф. др ДАНИЛО Ж. МАРКОВИЋ